

Інформація за результатами вивчення особливостей адаптації першокурсників ЧНУ ім.Ю.Федьковича в умовах дистанційного навчання

З метою вивчення особливостей адаптації першокурсників до умов дистанційного навчання в жовтні – початку листопада 2021 н.р. було проведено інтернет опитування. В ньому взяло участь 533 студента-першокурсника усіх факультетів та інститутів ЧНУ, з них 419 дівчат та 114 хлопця, що складає відповідно – 78,5% та 21 %. Треба відзначити зменшення загальної кількості відповістих, якщо порівнювати з минулим роком – тоді було 683 респондента. Опитування добровільне та анонімне, але може пояснюватись незвично великою кількістю матеріалів для опрацювання першокурсниками та як наслідок цього, ігноруванням частки цих матеріалів.

На питання про вплив на вибір студента ЧНУ відповідної спеціальності (факультету) відповіді розподілились наступним чином (студенти могли обрати до 3-х варіантів відповіді):

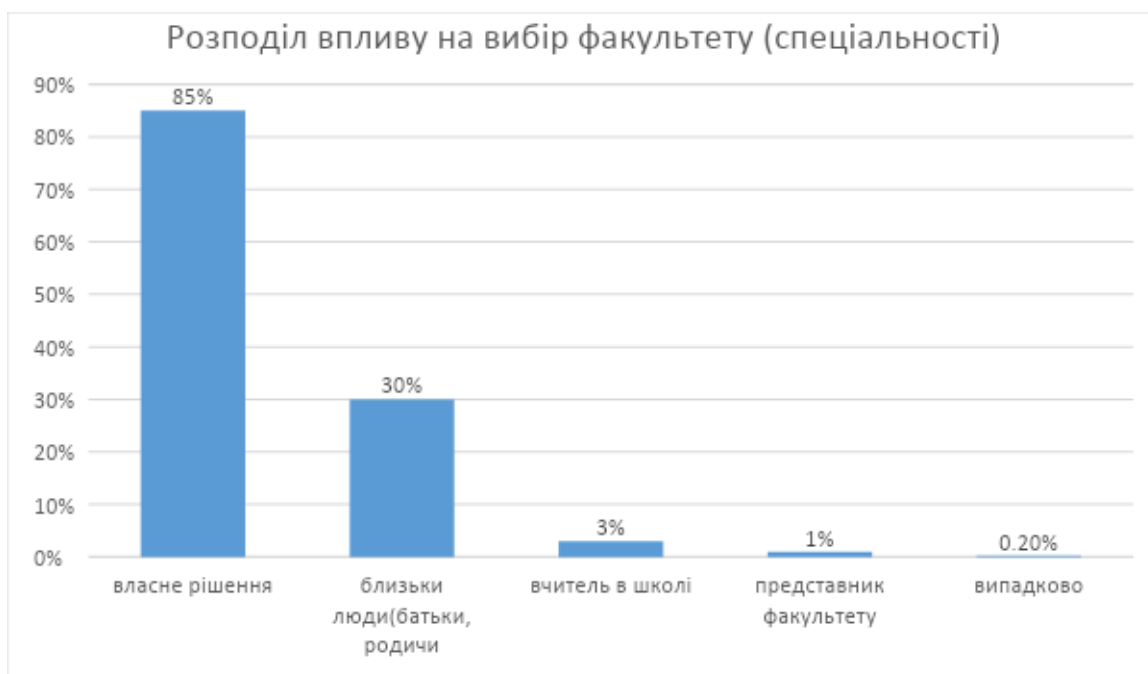

Рис.1

Як бачимо, переважним чином студенти посилаються на власне рішення, що залишає обережне сподівання на формування передумов власної

відповідальності щодо навчання у майбутньому. Також слід звернути увагу на вплив вибору спеціальності представника від факультету – 1 % (це 6 респондентів, які обрали цей варіант), що знаходиться на межі статистичної похибки. Саме тому профорієнтаційна робота факультетів може бути більш дієвою.

Цікавими є відповіді на питання про оцінку навчання в університеті. Розподіл результатів наведено на Рис.2.

Рис.2

Показовими та достатньо високими є відповіді, про те, що «в університеті цікавіше, ніж в школі» – 52%, але достатньо високими є « відсутність змін у зв'язку з дистанційною освітою» та «передчасність висновків, оцінок» - 19% та 22, 5 % відповідно.

Варіанти власних дій щодо навчання представленні у наступних варіантах – Рис.3.

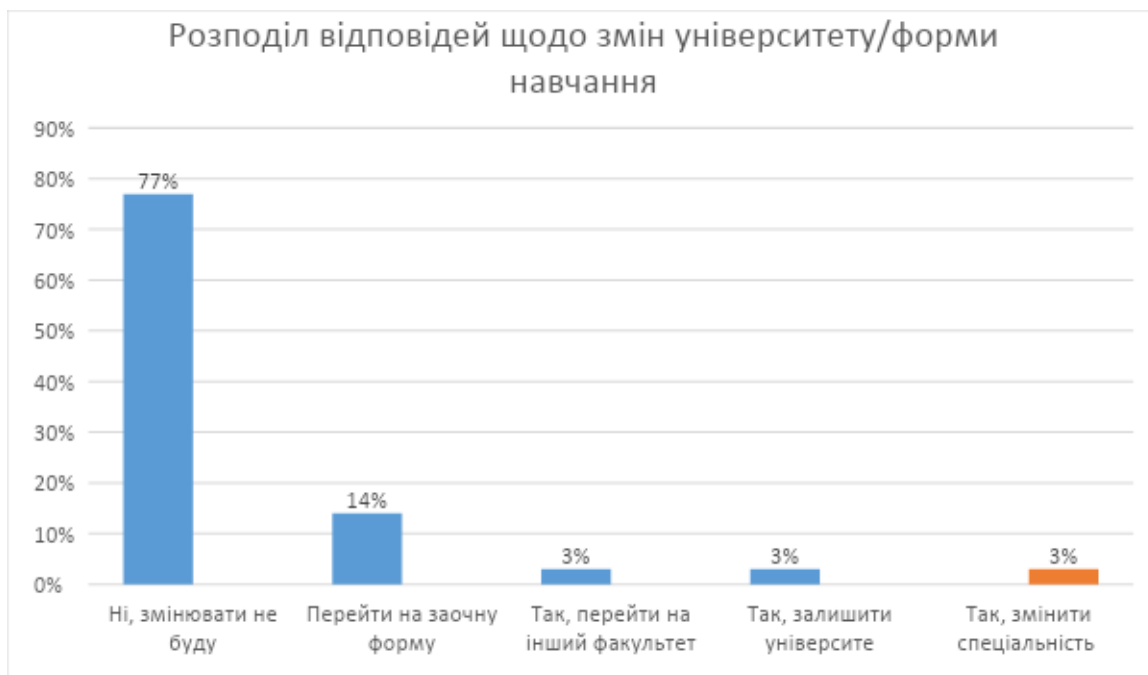

Рис.3

Три чверті респондентів (77 %) ще не вирішили щось змінювати у місці навчання або форми навчання, що є достатньо високим показником. Але, швидше за все, при продовженні онлайн навчання тенденція може змінюватися – посилюватися.

Уточнення проблемності у навчанні для першокурсників реалізується у відповідях на наступне питання: « Що в організації навчання викликало у вас труднощі?». Розподіл відповідей на Рис.4 (студенти мали можливість обирати до 3-х варіантів відповідей)

Рис.4

Специфіка вищого навчального закладу передбачає збільшення відносного обсягу матеріалу, що опановує студент, саме в самостійному форматі, це є, так би мовити, об'єктивна сторона труднощів адаптації, особливо для першокурсника. Виходячи з цього також зрозумілим логічним та передбачуваним є значна кількість тих, хто відповів обравши «кредитно-модульну систему оцінювання» та «онлайн навчання».

Уточнення сфери виникнення ускладнення або навіть конфлікту призвело до наступного розподілу відповідей (Рис.5)

Підставою певного заспокоєння є те, що у більше половини опитаних (54%) ніяких труднощів не виникло. Але є відповіді, які стосуються специфіки самого процесу навчання вищої школи – «великий обсяг матеріалу» (26%) та особливості власної підготовки – «слабка навчальна база зі школи» (21%). Суто до психологічних сфер відносяться відповіді – «конфлікти з одногрупниками» та «конфлікти з викладачами». Можна сміливо прогнозувати, якщо студенти першого курсу вийдуть на очне навчання цей показник має збільшитись, що є адекватним ситуації.

Рис.5

Послідовно-логічним є наступне питання та відповіді на нього – «До кого звернетесь за допомогою (різними її формами – організаційна, інформаційна, психологічна, навчальна)»(мали можливість обрати до 4 варіантів відповідей)? Розподіл наведено на рис.6.

Рис.6

Ми б утримались від інтерпретації цих адресатів як найбільш авторитетних для різноманітного видів допомоги. На наш погляд, для цього віку враховуючи психологічно-вікові особливості студентів першого курсу більш вирішальним є вибір людини, до якої хоче звернутися студент, є критерій близькості, доступності, рольової рівності (тому і одногрупники, друзів), а не авторитетно-професійні представники.

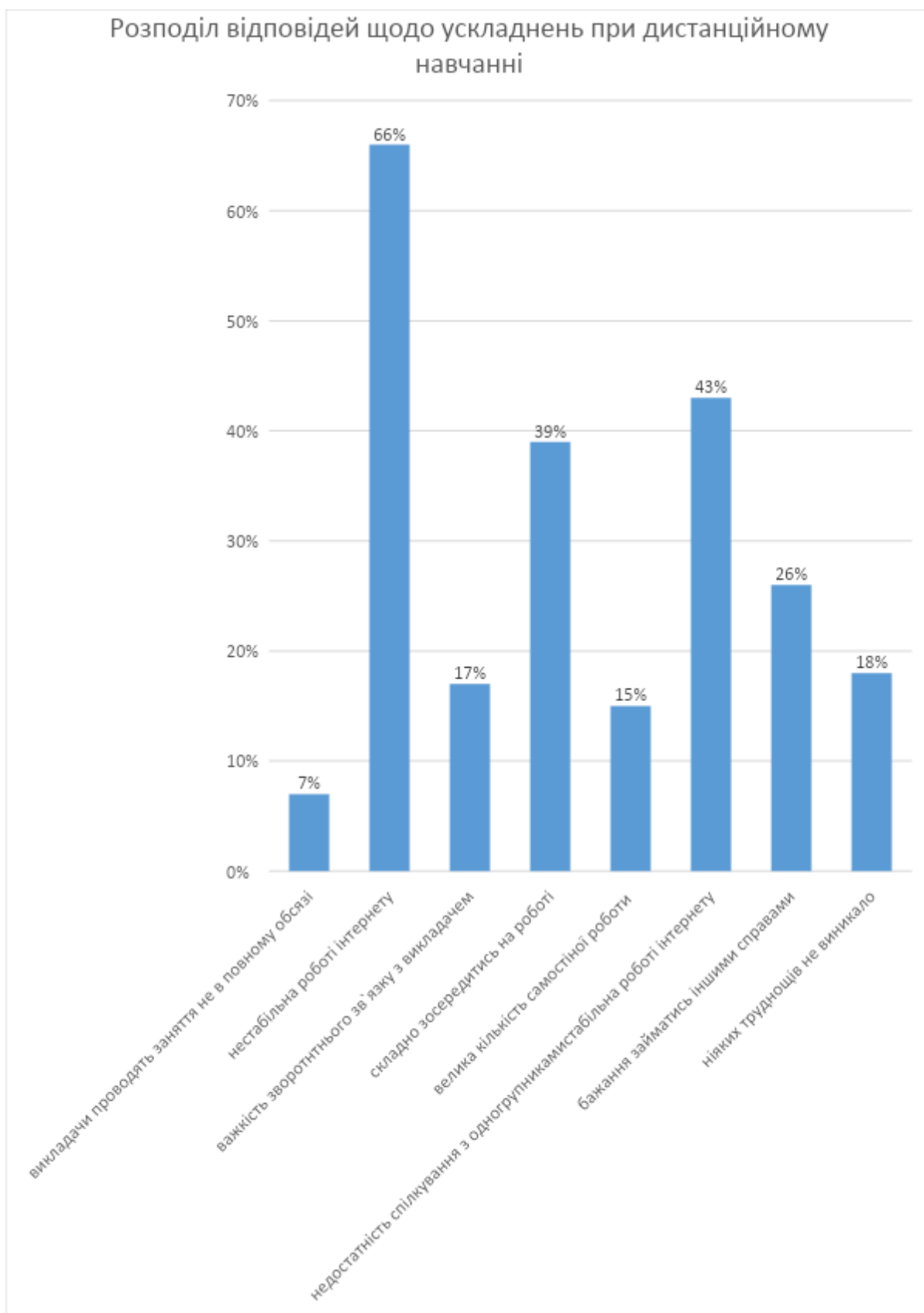
Власним побажанням/оцінці, що сприяють процесу адаптації присвячено наступному питанню та відповідям на нього, відповіді на яке наведено у рис.7 (студенти могли обирати до 4 варіантів відповідей)

Рис.7

Цікаво та оптимістично виглядає те, що «бажання вчитись» оцінено найбільше – 72%, що є свідченням інтерналізованого, тобто такого, що покладає власне на самого студента процес та результат адаптації та зв’язує його з навчанням. Крім того важливою, що впливає з відповідей, є доброзичлива підтримка одногрупників. Саме це підвищує психологічний фактор взаємовідносин в групі першокурсників.

Уточненню проблем, ускладнень, що переживаються студентом саме у зв'язку з дистанційною освітою присвячено наступному питанню. Результати відповідей у рисунку 8.

І знову, при цих проблемах першокурсник воліє звернутись до одногрупників – 67%, викладача – 36%, а, наприклад, до деканату – тільки – 1 %

Якість проживання у гуртожитку оцінили наступним чином (відповіли 172 студента, на рис.9)

Рис.9

В цілому можна інтерпретувати ці результати як з незначним ухилом, але в бік позитивної оцінки гуртожитку та перебування в ньому для першокурсників.

Декілька наступних питань присвячено вивченню думки в оцінці першокурсниками викладачів та власного психологічного стану ним, що є важливим. Так, наприклад, відповіді на питання про те, що найбільше першокурсник цінує у викладачів розподіляються наступним чином (студенти мали право обирати до 4 варіантів, рис. 10):

Рис.10

Наступне питання має на меті визначити засоби покращення навчального процесу першокурсника. Ось розподіл відповідей на рис.11

Рис.11

Звертає на себе увагу, що запропоновані варіанти відповідей не мають відношення до внутрішніх, особистісних характеристик студентів першого

курсу. Що, нажаль, припущення про передумови формування власної відповідальності щодо навчання ставить під сумнів.

Якщо відповіді на питання, що висвітлюють проблемність аспектів адаптації є важливим, аналогічно треба також оцінювати позитивне оцінювання впливу інших аспектів, що також впливають на процес адаптації.

Найбільш цікавими епізодами для навчального процесу для першокурсників виявилось – наступні результати представлено на рис. 12 (мали можливість обирати до 3-х варіантів).

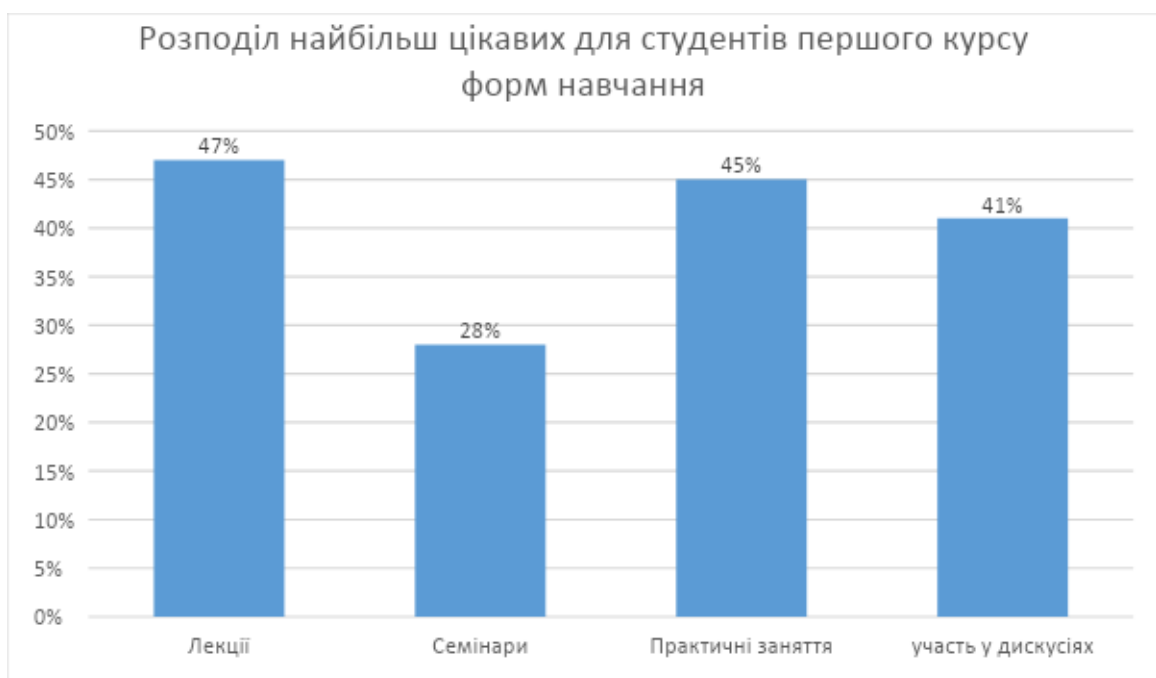

Рис. 12

На адаптацію, безумовно, впливає обізнаність щодо умов власних прав та умов навчання. Саме тому результати відповідей на наступні питання є важливими.

Важливою складовою адаптації є обізнаність студента першого курсу щодо умов, особливостей навчання в університеті. Так обізнаність щодо умов сесій, канікул, практики, їх тривалості розподіляється наступним чином (Рис.13):

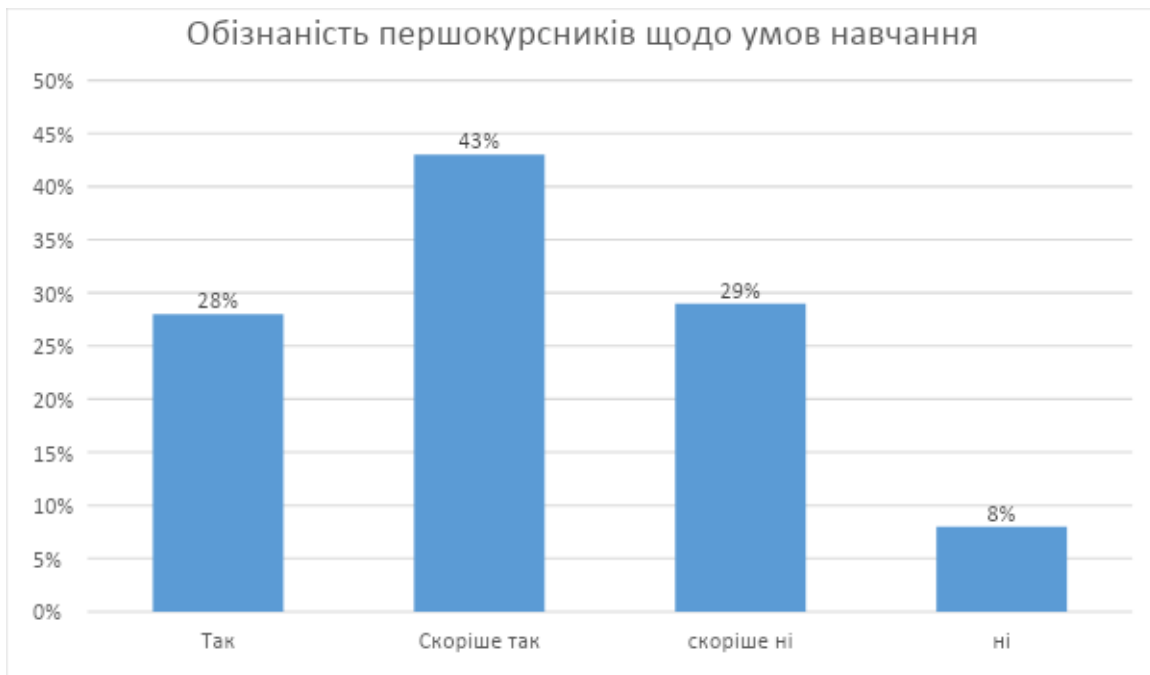

Рис.13

Як бачимо власна подібна обізнаність першокурсниками оцінюється досить високо, особливо при додаванні показників «так» та «скоріше так».

Наступні відповіді мають висвітлювати обізнаність щодо власних прав та обов'язків студента (Рис.14):

Рис.14

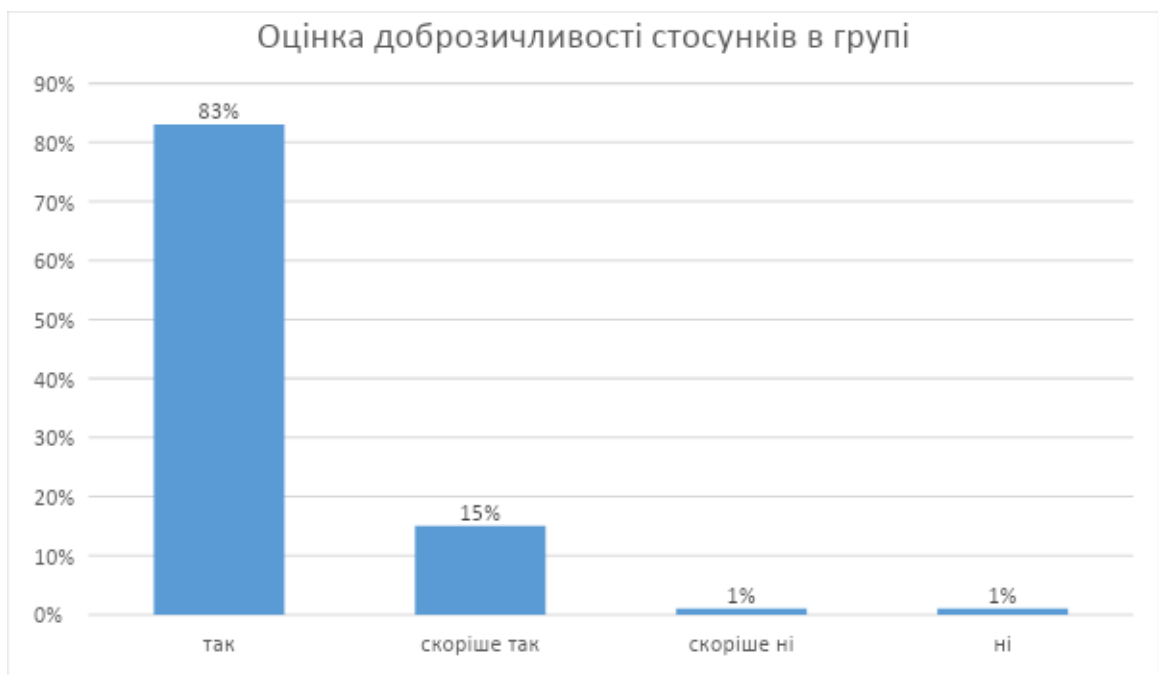
Показники є досить оптимістичними та такими, що вселяє певну надію.

Те, наскільки зрозуміла політика доброчесності в університеті відображено на Рис. 15.

Рис.15

Оцінка доброзичливості стосунків, які склались в академічній групі, виявилась доволі високою та позитивною (Рис.16):

Оцінка взаємодії з куратором наведено на рис. 17

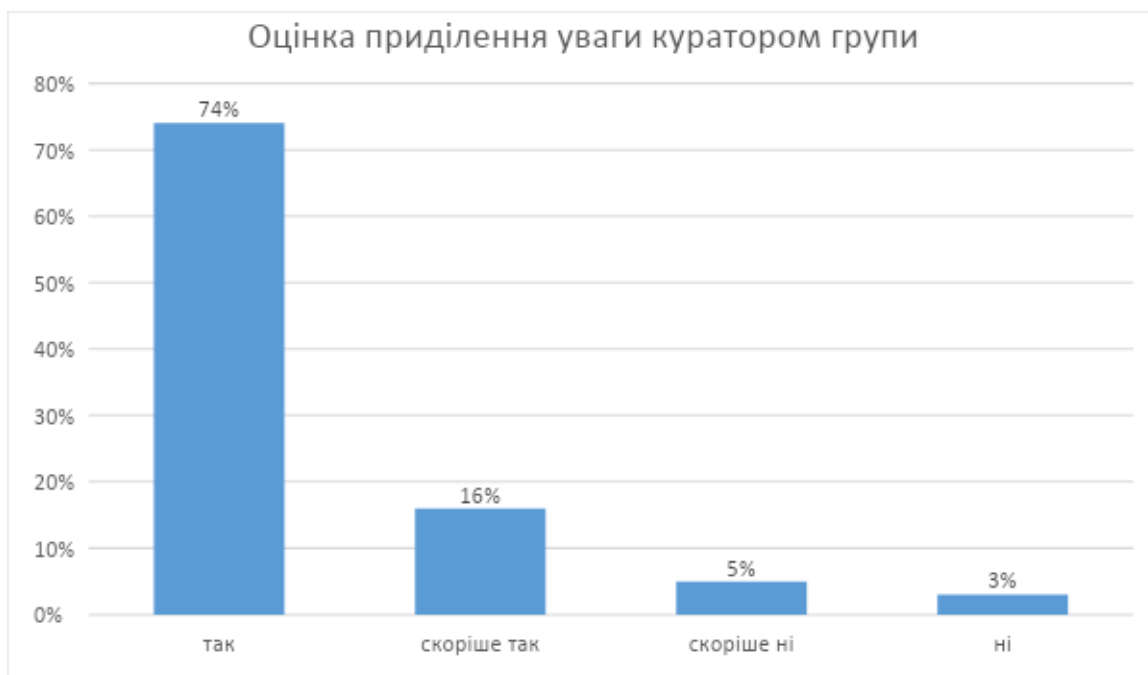

Рис.17.

Звертає на себе увагу відповіді на питання щодо користування студентами першого курсу ресурсами бібліотеки (Рис18):

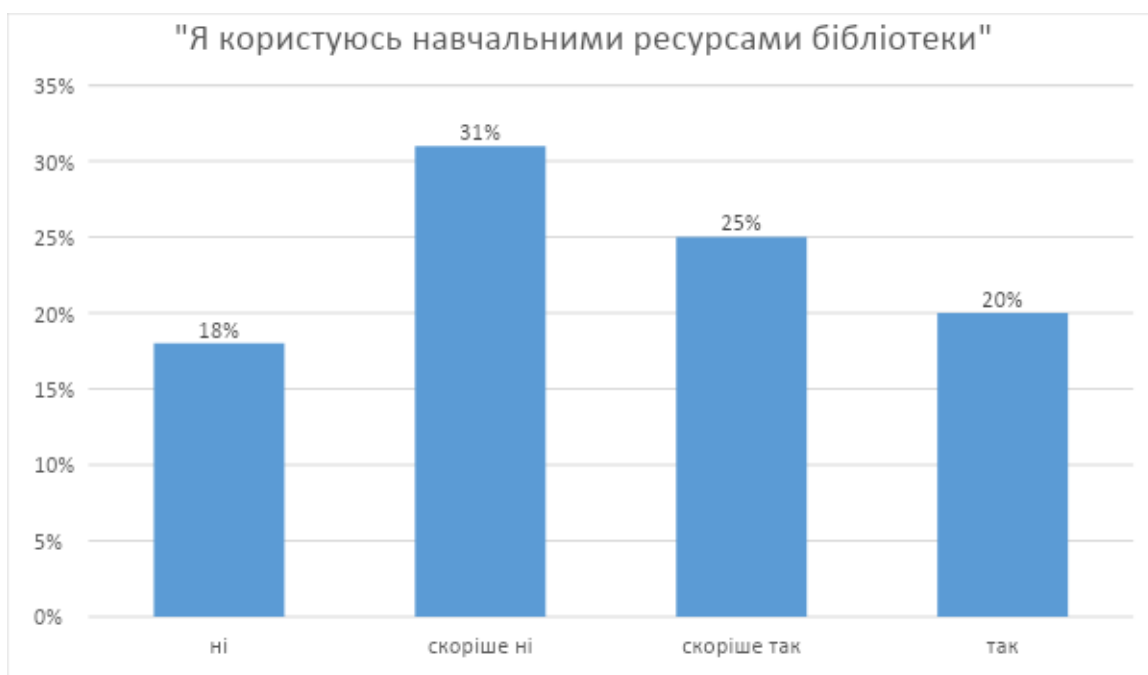

Рис.18

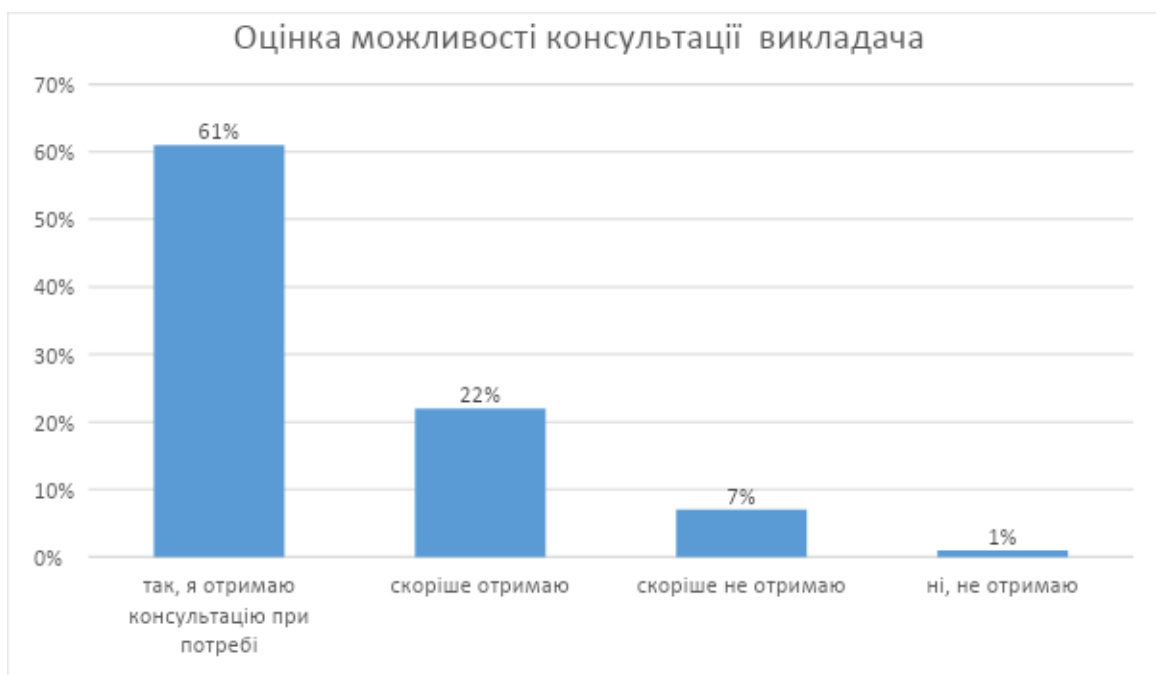
Незважаючи на технічну обізнаність сучасних студентів, на наш погляд, відповіді на це питання є досить сумними та загрозливими, адже не всі джерела можна знайти в інтернеті.

Оцінка аудиторій, в яких проводяться заняття (Рис. 19):

Рис.19

Власну вдовolenість від задоволення потреби у зверненні по консультацію до викладача оцінили наступним чином (Рис.20):

Можливість для власного саморозвитку в університеті – Рис.21

Рис.21

Як бачимо, досить високо першокурсники оцінили власну можливість розвитку в університеті.

Важливим гуманітарним виміром є оцінка власної безпеки життя та здоров'я в університетському середовищі (Рис.22):

Рис.22

В контексті вивчення особливостей адаптації важливим є врахування психологічних станів першокурсників, які вони можуть визначити, описати.

Показники переживання внутрішньої напруги та тривожності у зв'язку з навчанням розподілились наступним чином (Рис.23):

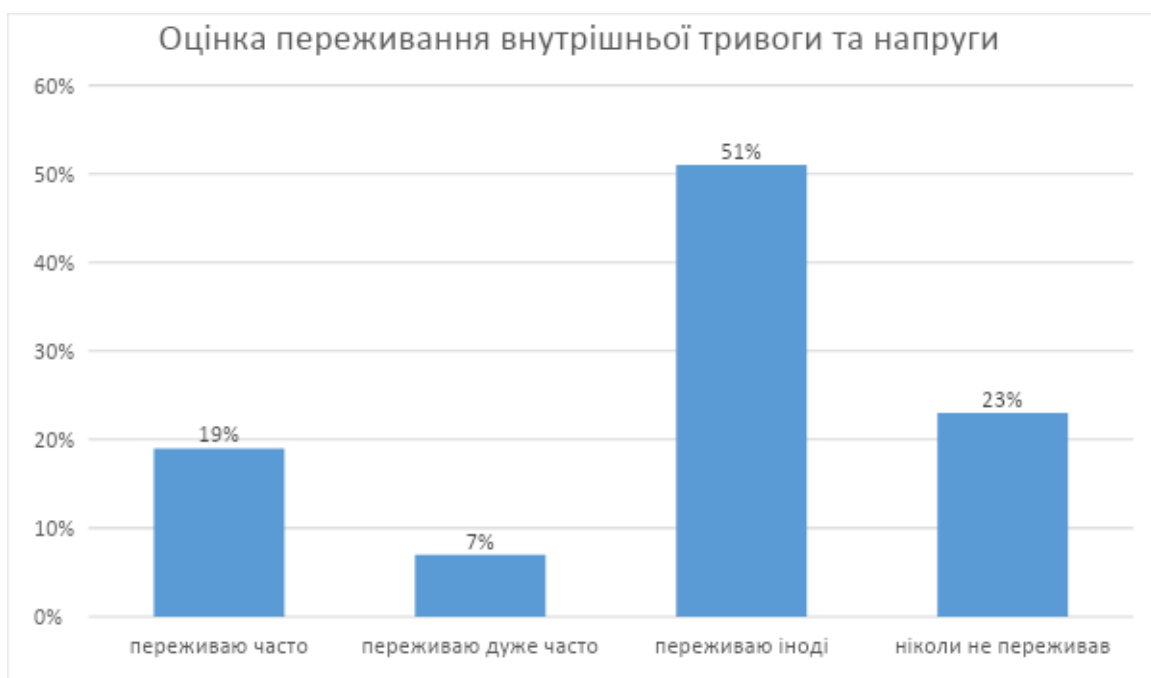

Рис.23

Необхідно прокоментувати в даному випадку, що абсолютна відсутність тривоги та напруги, що пов'язані з навчанням (як і будь-якої іншої значущого виду діяльність) не може бути позитивно оцінено. Пояснюється це тим, що тривожність, напруга оптимального рівня вмотивує на виконання діяльності, в нашому випадку на навчання. Крім того повна відсутність тривоги у відповідях на це питання викликала серйозні зауваження щодо відвертості. Але і високі показники теж би викликали занепокоєння. На наш погляд, даний розподіл є більш-менш показовим та адекватним.

Відчуття невпевненості у власних силах оцінено в наступному питанні – рис.24.

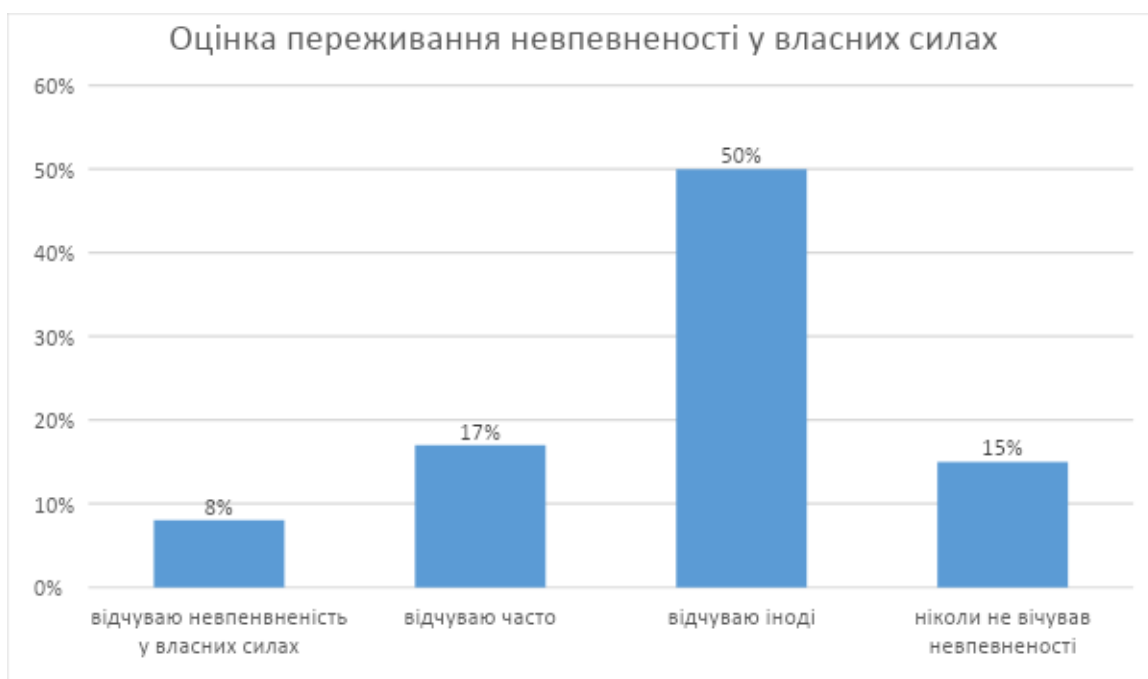

Рис.24

Аналогічно попередньому даний розподіл є важливим показником внутрішнього стану і в загальному немає викликати занепокоєння (при розумінні того, що необхідно звертати увагу, наприклад кураторами, на надмірність проявів індивідуальної невпевненості або абсолютної її зовнішньої відсутності).

Переживання ізолюваності, самотності відображено на рис.25.

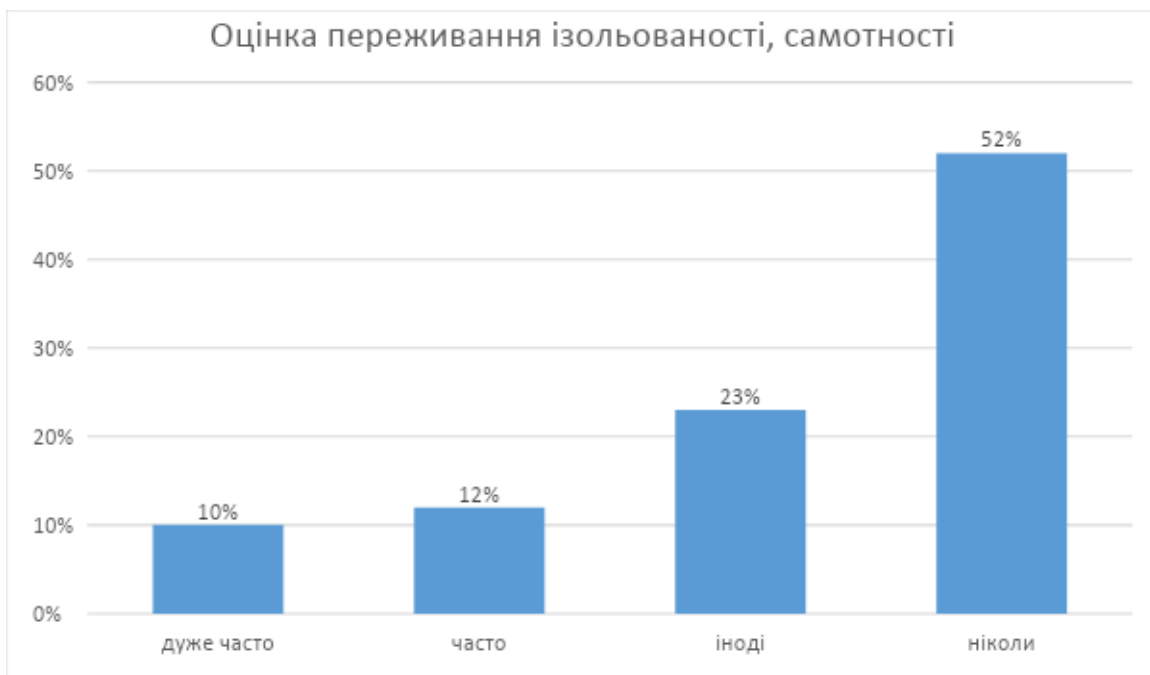

Рис.25

52% респондентів вказують (це доволі високий показник), що ніколи не переживали ізолюваності, самотності – швидше за все, це результат невеликого часового терміну навчання в університеті .

В наступному питанні студенти оцінювали прояви втоми та зосередження під час та після занять (Рис.26):

Рис.26

Оцінці рівням прояву страху перед викладачами присвячено наступне питання – рис.27.

Рис.27

Відчуття страху перед викладачами менш продуктивне, великою частиною може пояснюватися перенесенням на постать викладача власних упереджень та браку знань.

Останнє питання блоку та анкети в цілому присвячено вивченню мірі прояву хвилювання під час виступу перед групою людей – рис.28

Рис.28.

Дана проблема є досить поширеною та має як індивідуально-психологічні, так вікові особливості. Опанування її або вирішення реалізується через постійні методичні спроби таких виступів. Бажано в очному форматі.

Наостанок хотілось би висловити побажання: при потребі психологічної допомоги індивідуального чи групового характеру звертатися до психологів центру соціально-психологічної допомоги. Хоча і тут є свої позитивні зрушення в бік розширення представників факультетів що звернулись по допомогу.